

Kolmoslentueen luutnantti Matti Pastinen starttasi potkuri suurilla kulmilla Vesi-
vehmaalla 28.6.1941 ja BW-369 meni kannokkoon. Pastinen kuoli sairaalassa 3.7.

lentueensa kärjessä torjuntaan. Vain alikersantti Katajainen oli tuon aamun onnellinen ilmavoittaja, kun hän tulikasteessaan ampui Loviisassa SB:n alas. Samalla se oli lentueen päänavaus voittoluetteloon. Iltapäivän torjuntalennolla vielä Magnusson ja Törrönen ampuivat alas SB:n niin ikään Loviisassa ja jakoivat ilmavoiton puoliksi.

Lentueenpäällikkönä Joppe velvoitti Katajaisen ylläpitämään lentueen ilmavoittotaulukkoa, joka pään avajalle oli oikeastaan kunniatehtävä. Nipa sattui olemaan graafisen alan ammattilainen, joten taulukosta kehkeytyi näyttävä muutenkin kuin huomattavan pituutensa puolesta. Lupauksensa siitä, että hän korvaisi rikkomansa Brewsterin, lunastaminen oli alkanut.

Joppe nousi ilmaan vielä myöhemmin tuona päivänä iltapäivällä sekä neljä kertaa kuun loppupäivinä sulkulennoille, mutta edelleen ilman taistelukosketuksia. Lentueen varapäällikkö Kokko oli onnekkaampi jatkosodan päänavauksessaan. Kesäkuun 29. päivänä hän laskeutui menestyk-

Brewstereitä lennolla kesällä 1941. Etu-
alalla BW-367.

sekkäältä torjuntalennolta kello 12.05. Joppe, joka oli reilu puoli tuntia aikaisemmin laskeutunut sulkulennolta, katseli miten hänen toverinsa suoritti ennen laskeutumistaan voitonseremoniat koukkaamalla pinnoissa kahteen kertaan yli kiitoradan. Kokko rullasi BW-379:n seisontapaikalle, jossa Joppe oli jo odottelemassa. Luutnantti teki ilmoituksen:

– Luutnantti Kokko palannut ilmataistelusta Suursaaren luota. Ampunut alas kaksi vihollisen MBR-2-lentovenettä.

– Onneksi olkoon, Pekka! lausui Joppe vähemmän muodolliseen sävyyn ja kätteli toveriaan.

Kokko oli haltioissaan tapauksesta. Voitot olivat ensimmäiset hänen vakavan haavoittumisensa jälkeen ja ne valoivat uskoa tulevaisuuteen. Jyvä oli edelleen kohdallaan ja ohjaussauva pysyi kädessä. Nyt tuoreen äsän ilmavoitot olivat kohonneet viiteen. Jopelle hän hehkutti:

– Kyllä tämä on sittenkin minun alaani. Olipa peijakkaan hyvä, kun et antanut minun lähteä esikuntahommiin sinne Munkkiniemeen.

– Tunsinhan minä sinut, Pekka. Esikunnassa olisit katkeroitunut piloille. Sinä haavoituit, mutta nyt olet toipunut. Sinähän teit minulle saman palveluksen ennen talvisotaa, kun makasin selkävaivaisena. Nyt ollaan sujut!

Seuraavan päivän iltana lentueenpäälliköt kokoontuivat laivueenkommentajan pakeille puhutteluun. Takana oli menestyksekkäs päivä, jonka kuluessa laivue oli saavuttanut seitsemän ilmavoittoa. Magnusson kätteli heistä jokaisen ja kiitteli hyvästä päivätyöstä. Lyhyen jutustelutuokion jälkeen hänen olemuksensa jäntevöityi ja katse kiersi miehestä toiseen, kun hän aloitti:

– Ensimmäinen taisteluviikko on takana. Olette säilyttäneet talvisodan aikaisen hävittäjähengen – erityisesti uudet tulokkaat, nuo nuoret pojat, ovat omaksuneet taistelutaitonne ja -tahtonne. Siitä onnittelut. Laivueemme siirtyy uuteen tukikohtaan Rantasalmelle. Siirto suoritetaan kaikessa hiljaisuudessa. Ohjaajille on tähdennettävä, että he eivät saa puhua edes omaisilleen minne mennään ja milloin. Täällä olemme tilanteessa, jossa meillä on liian pitkä matka toiminta-alueillemme. Uudesta päätukikohdastamme toimimme Kannaksen ja Laatokan Karjalan suuntiin. Kannaksella on nyt hiljaista, kun joukkomme ovat puolustusryhmityksessä. Sen sijaan idempänä tiettävästi ollaan ryhtymässä pian suurempiin operaatioihin. Siinä tarvitaan koko Brewster-laivueen tuki. Historia kulkee omia

latujaan. Jos voimme rajoittaa sodan tuhot pelkästään rajaseuduillemme, niin hyvä. Uskon Suomen selviytyvän. Tilanteemme on nyt parempi kuin talvisodassa. Ja lopuksi: laivue valmistautuu eversti Lorentzilta saamani esikäskyn mukaisesti siirtymään Rantasalmelle kahden päivän kuluttua. Lentueet saavat siirtymiskäskyn huomenna. Vaikuttaa siltä, että näpertelyvaihe päättyy tähän ja alkavat työntäyteiset päivät.

Aamupäivällä heinäkuun kolmantena, ennen BW-laivueen Rantasalmelle lähtöä, Joppe Karhunen odotteli Hyvinkään suunnasta saapuvaksi Lento-laivue 32:n talvisodan aikaisia Fokkereita, sillä hänen oli määrä luovuttaa tukikohta seuraaville käyttäjille. Huolestuneena hän vilkuili rannekelloaan, kun tulijoita ei kuulunut, sillä Magnusson oli antanut hänelle määräyksen startata puolilta päivin koneineen Rantasalmelle heti luovutusoperaation jälkeen. Vihdoin kuului lentomoottorin surinaa, yksinäinen Fokker laskeutui ja rullasi esikuntarakennuksen läheisyyteen. Lentäjä nousi ohjaimosta ja poistui esikuntaan. Joppea ihmetytti ohjaajan varomattomuus, kun tämä oli jättänyt koneensa niin avoimelle paikalle. Karhuseen iski piru ja hän lähetti Lapra Nissisen rullaamaan Fokkerin piiloon, jotta tulija oppisi oikeita sodankäyntitapoja.

Karhunen vilkuili hermostuneena kelloaan ja aikaa kului. Vihdoin puolen tunnin odotuksen jälkeen Fokker-lentäjä, mitä ilmeisimmin tukikohdan vastaanottaja, sai asiansa hoidettua esikunnassa. Esikunnan ovi avautui ja lentäjä lähti tulemaan kohti Brewster-koneiden seisontapaikkaa. Joppe tunnisti tulijan luutnantti Aulis Bremeriksi, joka oli LeLv 32:n kolmannen lentueen päällikkö. Karhunen harmistui, sillä hänellä ei ollut erityisen hyvät välit kyseisen herran kanssa.

Tunne oli ilmeisesti molemminpuolinen, sillä Bremer käveli kovin innottomin askelin kohti BW-laivueen kolmatta lentuetta. Miehet eivät kätelleet, kun Bremer pysähtyi ja aloitti:

– Minkä tähden luutnantti Karhunen ei ole järjestänyt autoa käyttööni?

– Kaikki autot ovat siirtokuljetuksissa, vastasi Joppe.

– Voi samperin tohelot!

Sitten Bremer avasi salkkunsa ja otti esille ison nipun monenlaisia kaa-
vakkeita, joihin oli tarkoitus merkitä luovutettavat tukikohdan rakennuk-

2/LLv 24:n ohjaajia Rantasalmella 1941. Vas: kapt. Leo Ahola, ylik. Eero Kinnunen, lentom. Yrjö Turkka, luutn. Jorma Sarvanto ja luutn. Kaarlo Salmi.

set, laitteet ja irtain kalusto. Joppe katseli kauhistuneena paperipinoa, sillä kello lähenteli jo hänelle määrättyä starttiaikaa.

– Luuletko sinä, että alamme kierrellä tukikohtaa noiden kaavakkeideksi kanssa ja että käymme laskemassa kaikki sähkölamput, ovenkahvat ja muut? Ei kuule tule mitään!

– Mutta... eikös ne niin ole tehtävä? Meinaan, luovutus- ja vastaanottopöytäkirjat? kakisteli Bremer.

– Kyllä, kyllä! Olet oikeassa. Niin tehdään toki rauhan aikana, mutta oletko unohtanut, että nyt on sota? Minulla on määräykseni mukaan tasan viisitoista minuuttia aikaa tähän hommaan ja se on tosi! Eikä oikeastaan sitäkään, jos sattuu hälytys tulemaan. Olemme nimittäin tälläkin hetkellä hälytyspäivystyksessä. Silloin homma on jätettävä kokonaan sikseen, jos meidän on noustava ilmaan. Jos niin käy, lennämme tehtävän jälkeen suoraan Rantasalmelle. Joten pistähän kynäsi heilumaan!

Rantasalmen kenttä etelälounaasta nähtynä kesällä 1941.

Bremer ei virkkanut mitään, vaan kaivoi kynän esille. Karhunen otti muutaman askeleen lentokentälle ja alkoi luetella:

– Tässä on itse lentokenttä. Lentokonesuojia on neljä. Katsos, tuolla ja tuolla, hän viitasi kädellään. – Ja kolmas on tuolla metsän kätöksä ja neljäs aivan selkäsi takana. Hyvinhän tämä sujuu!

Bremerin kynä rapisi kiivaasti, mutta suu pysyi edelleen tiukasti kiinni.

– Teknilliset rakennukset, joita on kolme, ovat tuolla, tuolla ja tässä näin. Esikuntarakennuksen jo näitkin. Sitten on vielä komppanian asunto-
la, sairastupa, teknillinen varasto, hevostalli, sauna ja hyyskä. Sotilaskoti on sotilaskotiyhdistyksen omaisuutta. Muista se, äläkä merkkää sitä puolustuslaitoksen omaisuudeksi, ettei siitä kehity mitään prosesseja myöhemmin, vinoili Karhunen.

Sitten Joppe sutaisi nimen paperiin. Hän viittasi merkin ohjaajilleen ja he kaikki kiipesivät ohjaamoihin. Kun Jopen mekaanikko Erkki Ojala auttoi laskuvarjoa lentueenpäällikön selkään, suhahti tämä hänelle:

– Jos tuo tunari ei löydä ajokkiaan, niin auttakaa häntä toki hieman! Nähdään Rantasalmella!

Moottorit käynnistettiin ja lentueen Brewsterit ujelsivat ilmaan kello 12.15. Siirtyminen Rantasalmelle sujui hyvin. Lentäjien tavarat kulkivat mukavasti merimiessäkeissä koneiden tilavissa runkolokeroissa. Joppe laskei koneensa BW-366:n uuteen paikkaan lentueen kärjessä. Kun Karhunen rullasi koneensa kentän lounaiskolkassa olevalle lentueen seisontapaikalle, oli koneita vastaanottamassa jo osa mekaanikoista. Yötä myöten uuteen tukikohtaan matkustaneet mekaanikot olivat jo pystyttäneet majoitustelttansa kätevästi aivan koneiden seisontapaikkojen läheisyyteen. Joppe valitsi päivystysteltalle keskeisen paikan mahdollisimman läheltä oman koneensa seisontapaikkaa. Hälytyksen tullessa miehet juoksisivat heti koneilleen ja hän pääsi puhelimesta nopeasti koneensa ohjaamoon toisten jäljessä.

Rantasalmen lentokenttä oli raivattu varsin mukiinmenevälle paikalle kahden järven väliselle kannakselle. Toisella puolella kenttää oli Pieni Raudanvesi ja toisella Haukiveteen kuuluva Leislahti. Maisemat olivat kauniit ja kirkonkylälle oli matkaa kolmisen kilometriä. Kenttä oli ollut maaperänsä puolesta helppo rakentaa. Oli tarvinnut vain kaataa metsä ja tasata pohja. Huonona puolena oli kentän kova pölyäminen, mikä johtui maan laadusta.

Karhunen lentäjät saivat majapaikakseen kentän viereisestä Pyyvilän kartanosta päärakennuksen alakerran kaksi suurta huonetta. Luukkasen lentue ja laivueenkomentaja asettuivat pihapiirissä olevaan vanhaan aittarakennukseen. Soveliuksen lentue sekä Aholan lentue, sitten kun se palasi laivueen yhteyteen, majailivat kentän itälaidalla. Laivueen komentopaikka Kippari sijoitettiin päärakennuksen yläkertaan. Siitä vastaava kersantti Ossi ”Kippari” Kauppinen oli taitava työssään. Talvisota oli kouluttanut hänet vaativien taistelutilanteiden sekä tavallisen lennonjohtajan tehtäviin.

Päivän mittaan Joppe kierteli teknisen ryhmän johtajan kanssa paikkoja, sillä paljon oli järjesteltävää. Lentueenpäällikkö piti tuona päivänä lentueessaan muistohetken kuolleen vänrikki Pastisen muiston kunnioittamiseksi. Hetki oli koskettava. He kaikki olivat valmistautuneet pahimman varalle: oma henki oli panoksena taistelulenkoilla, mutta saada surmansa lento-onnettomuudessa – se tuntui tarpeettomalta.

Lentolaivue 24:n 3. lentueen mekaanikot Rantasalmella.

Ennen nukkumaan menoa majuri Magnusson piti lentäjilleen puhut-
telun. Hän totesi, että LeR 2 oli saanut kuukauden vaihteessa käskyn suo-
jata Karjalan armeijaa ja sen lounaispuolella olevaa II armeijakuntaa. Eka
korosti lentokurin tärkeyttä, erityisesti hän kehotti lentäjiään välttämään
tarpeetonta radioiden käyttöä. Vihollisella oli varmasti tehokas radio-
kuuntelu päällä. Suojaustehtävän oli oltava etusijalla, nyt ei ollut tärkeä-
tä antautua yksittäisiin ilmataisteluihin. Laivue jatkaisi aamulla täydessä
hälytysvalmiudessa ja Eka ilmoitti lentävänsä itse neljännen lentueen vah-
vuudessa.

Sotalentotehtävät alkoivat heti seuraavana aamuna, heinäkuun 4. päi-
vänä. Lentueesta yhden kaksikoneisen partion oli määrä tutustua rinta-
malinjan kulkuun Karjalan kannaksen suunnalla ja samalla suorittaa niin
sanottua vapaata metsästystä. Kello 11.00 nousi kolmoslentueesta il-
maan partio Karhunen–Strömberg. Uukuniemeltä päin he lensivät aluksi
5000 metrissä kohti Immolanjärveä. Koska kesäiset kumpupilvet häirit-
sivät maisemien näkymistä, hän laski lentokorkeuden 4000 metrin vaiheil-
le. Sieltä he katselivat uuden rajan takaisia maisemia Simpeleen seutuvilla.
Rajalinja erottui selvänä juovana metsämaastossa. Se oli kenraali Hersalon

divisioonan kaistaa. Joppe näki pommien räjähtelevän Laikon länsipuolella. Ne räjähtelivät maastossa sarjoina erään tien varressa ja osin läheisessä järvenlahdessa. Räjähdysten määrästä saattoi päätellä kokonaisen pommikoneosaston olevan tehtävällä. Kun pommittajia ei näkynyt, Joppe päätteli niiden olevan cumuluspilvien alapuolella. Samoin hän päätteli niiden jatkavan välittömästi pommituksen jälkeen etelään paluulennolle.

Niinpä hän vaaputti siipimiehelleen merkiksi, käänsi koneensa puoli-vaakakierteestä selkäsyöksyyn ja kiihdytti koneensa huippuvauhtiin. Kumupilvet läpäistyään hän ei nähnyt enää siipimiestä. Kun Joppe oikaisi koneensa 2000 metrissä, kuului radiosta myöhästynyt ilmalavontaviesti. Se kertoi pommituksesta ja siitä, että viholliskoneosasto oli matkalla Elisenvaaran suuntaan. Samalla hetkellä Joppe sai näkyviinsä 12-koneisen SB-osaston. Koneet olivat jo matkalla omalle puolelleen itään. Tiukoissa kolmen koneen kiiloissa ne puskiivat työnsä tehtyään.

Joppe pudottautui syöksyllä letkan taakse tulitusasemiin. Hän lähesyi äärimmäisenä vasemmalla lentävää konetta takaa alaviistosta, kk-ampujan ampumasektorin katveesta. Kone kasvoi tähtäimessä. Mielessä kävi useamman koneen pudotus kerralla. Suunnitelma ei aivan toteutunut, sillä pommituskoneista avattiin raivoisa torjuntatulitus häntä kohti. Oli kuin jatkuva kekälevirta olisi heitetty päin näköä kahdestatoista piipusta.

Joppe ampui sarjoillaan osumia valitsemansa koneen runkoon ja siten molempiin moottoreihin. Uutta mallia oleva SBbis teki vaakakierteen ja syttyi palamaan. Koneen bensiinitankki räjähti. Sen osia sinkoili ilmaan ja Jopella oli täysi työ väistellä niistä suurimpia. Eräs koneesta irronnut levy sipaisi kuitenkin mennessään Jopen koneen vasempaan tasoon ja sen etureunaan ilmestyi repeämä. Lisäksi hän tunsu tärähdyksen vasemmassa kädessään, joka piteli kaasuvipua – moottoriin oli tullut osuma torjuntatulesta. Pian se alkoi näkyä kasvavana lukemana sylinterinpään lämpömittarissa.

Jopen tuleen ampuma kone syöksyi maahan Elisenvaarasta etelään, Kurkijoen suuntaan ajassa 11.47. Hänen ei kuitenkaan auttanut pitemmäksi aikaa jäädä tulosta ihailemaan. Osuma moottoriin ei ollut leikin asia ja niin hän kääntyi paluumatkalle. Hän lensi pienillä kierroksilla ja siten pienellä nopeudella säästääkseen moottoria ylikuumenemiselta. Öljynlämpö nousi uhkaavasti. Niinpä Joppe kierteli paluumatkalla pitkin järvien rantoja, jotka tarjosivat tarpeen tullen parempia laskupaikkoja.

Luutnantti Strömbergiä ei näkynyt. Tämä oli kadonnut jonnekin jo alkusyksyn aikana. Vähän ennen Rantasalmen kenttää Joppe pyysi laskulupaa ilman ylimääräistä laskukierrosta. Hän sai luvan ja kun hän laskeutui kello 12.10, pysähtyi moottori laskukiidon puolivälissä. Perillä odotteli jo Strömberg, joka oli palannut omia teitään.

Ilmavoittoon johtanut ilmataistelu antoi Jopelle sen opetuksen, että hänen olisi ehdottomasti ollut viisaampaa tulittaa hieman kauempaa. Ensin tulitus konekivääriampujiin ja sitten kun heidät oli vaiennettu siirtyä lähemmäksi varsinaiseen tuhoamistyöhön. Hän oli aliarvioinut torjuntatulen tehon ja se oli ollut vähällä koitua kohtalokkaaksi. Eikä läheltä tulitetun koneen räjähtäminenkaan ollut vaaraton tapahtuma perässä lentävälle.

Jopen mekaanikko Erkki Ojala tutki moottorin saamaa kahta osumaa. Toinen ja pahempi osumista oli ollut panssariluoti, joka oli mennyt ykkössylinterin seinän läpi kampikammioon. Yhden konekiväärin lieskaputkeen oli tullut räjähtävän luodin osuma. Lisäksi yksi osuma oli tullut sivuperäsiimeen. Siivessä ammotti SB:stä irronneen levyn tekemä repeämä. Mekaanikko kutsui laivueen konetarkastaja Viljo Niemen paikalle. He päätyivät ratkaisuun, että ykkössylinteri vaihdetaan uuteen ja moottori huuhdellaan huolellisesti.

Ojala, joka oli taitava mekaanikko, ahersi koneen kimpussa yötä päivää. Hän irrotti vioittuneen sylinterin ja männän, poisti panssariluodin kampikammioista ja puhdisti kaikki siivilät ja öljysäiliön putkineen. Oli helteinen päivä ja paarmat ahdistelivat laumoittain mekaanikon kimpussa. Ojala irrotti yhden apumeekanikoista hätistelemään paarmoja. Siitä huolimatta yksi teräväleuka puraisi Erkkiä kivuliaasti niskasta. Hän huitaisi sitä kädellään, jolloin öljyisessä kädessä ollut jakoavain luiskahti poistetun ykkössylinterin kohdalla olevasta ammottavasta aukosta ja kilahti moottorin uumeniin.

Mainiot mekaanikot olivat nyt kiperän pulman edessä. Jakoavain seikkaili nyt erittäin hankalassa paikassa näkymättömissä kampikammion seinämän ja kiertokangen välissä. Asia voitiin todeta erilaisten peili- ja rautalankaviritysten avulla. He eivät hiiskuneet esimiehilleen eivätkä Karhuselle nolosta tapauksesta. Vasta sodan jälkeen asia tuli Jopen tietoon. Jakoavaimen onkiminen moottorin sisältä kesti useamman päivän, mutta onnistui lopulta suuren vaivan jälkeen. Uusi mäntä ja sylinteri oli asennettava tilalle ja moottorille oli tehtävä useita huuhtelukäyttöjä ennen koe-